

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

YOL TƏHLÜKƏSİZLİYİ TƏDRİS PAKETİ

EASST(EASST/TDNŞA-Təhlükəsiz və Davamlı Nəqliyyat üçün Şərq Alyansı) Tədris Paketinə xoş gəlmisiniz! Bu paket müxtəlif rəsmi və qeyri-rəsmi tədris proqramlarında yol təhlükəsizliyi qaydalarının öyrədilməsinə kömək məqsədi ilə tərtib edilib.

Paketə daxil olan sadə, əyləncəli, öyrədici məşğələlərdən istifadə etməklə müəllimlər və valideynlər azyaşlılara yollarda təhlükələrdən uzaq qalmağa kömək edə bilərlər.

Paket uşaq və yeniyetmələrə təməl, sadə yol təhlükəsizliyi prinsiplərini yaş qruplarına uyğun olaraq öyrətmək üçün sizin ehtiyacınız olan resursları təmin edir.

Paketdəki bütün məşğələlər aşağıdakı əsas prinsiplərə əsaslanır:

- **Xəbərdar olmaq** – nəqliyyatdan və onların təhlükələrindən
- **Düzgün davranış** - yollarda
- **Təhlükəsiz seçimlər etmək** - özünü və başqalarını qorumaq üçün

Yol təhlükəsizliyini nə üçün öyrətmək lazımdır?

Dünyada hər gün ortalama olaraq 18 yaşa qədər 500-dən çox insan yollarda həyatını itirir. Yol qəzaları dünyanın bütün regionlarında azyaşlıların ən böyük qatilidir.

Yol təhlükəsizliyi uşaqlar və yeniyetmələr üçün həyati məsələdir. Onlara təməl, sadə yol təhlükəsizliyi qabiliyyətlərini öyrətmək heç zaman gec deyil. Hər il bütün dünya üzrə 1.2 milyon insan yollarda ölür, onlarla milyon insan yaralanır və ya fiziki məhdudiyətli insana çevrilir.

Xüsusilə uşaqlar əsas risk altındadırlar, çünki:

- Balaca olmaları onların yolu, sürücülərin isə onları görməsini çətinləşdirir.
- Onların təhlükəli situasiyaları müəyyənləşdirmək qabiliyyətləri və daha təhlükəsiz davranışı seçmək üçün yetkinlikləri azdır.
- Onlar fiziki olaraq daha balaca olduqlarından zərbədən daha çox xəsarət ala bilərlər.

Tərbiyəçilər həyatlarını xilas edəcək mesajları və qabiliyyətləri onlara öyrədərək uşaqları qoruya bilərlər. Azyaşlıları risklər barədə məlumatlandırmaq, təhlükəsiz qalmaları üçün strategiyalar təqdim etmək onların inkişafının əsas hissələrindən biridir.

Yol Təhlükəsizliyi uşaq və yeniyetmələrin cəlb edilməli olduğu əsas mövzulardan biridir. Hətta ən balaca uşaq da bunun haqqında nəse bilir, çünki hamı yollardan istifadə edir və yol təhlükəsizliyi hər kəsə təsir edir.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

Yol Təhlükəsizliyi Tədris Paketi (davamı)

Tədris paketini təqdim edirik:

Bu paket yol təhlükəsizliyi mesajları və davranışları ilə tanışlıq üçün nəzərdə tutulmuş həvəsləndirici və cəlbedici məşğələlərdən ibarətdir.

Paket üç bölməyə ayrılır:

- 6 yaşa qədər uşaqlar üçün
- 6-11 yaşlılar üçün
- 12-14 yaşlılar üçün

Hər bölmənin mövzuları hədəf yaş qrupuna görə fərqlənir, lakin hamısı əsas prinsiplərimizə bağlıdır.

Tədris paketini necə istifadə etməli:

Paketin hər bir bölməsi hər bir yaş qruplarına uyğun materialları, müəllimlər və qrup rəhbərləri üçün nəzərdə tutulmuş giriş qeydləri ilə birgə təqdim edir.

Bu qeydlər və resurslar azyaşlılarla yol təhlükəsizliyi sessiyalarını aparmaq üçün lazımı bütün məlumatları əhatə edir.

Materiallar müəllimlərin rəhbərliyində keçiriləcək MƏŞĞƏLƏLƏR (dərs planları və çalışmalar), həmçinin sürəti çıxarılaraq uşaqlara paylanması üçün tərtib edilmiş TƏLİMAT VƏRƏQƏLƏRİ-ndən ibarətdir.

Məşğələ və vərəqələr dərslər zamanı və ya məktəbdənkənar fəaliyyətlər zamanı istifadə edilə bilən yol təhlükəsizlik tədris proqramını formalaşdırır. Biz bir neçə həftə ərzində, hər həftə müxtəlif məşğələlərin keçirilməsini və imkan olduqca yol təhlükəsizlik mesajlarını daim vurğulamağı, möhkəmləndirməyi tövsiyyə edirik.

Məşğələlər və təlimat vərəqələri xüsusi yol təhlükəsizlik məsələlərini qabartmaq üçün fərdi olaraq da istifadə edilə bilər. Hər biri təhlükəsizlik şüurunun inkişaf etdirilməsi üçün müstəqil çalışmalardır.

Bu materialları istifadə edərkən aşağıdakı məsələləri yadda saxlayın:

Əsas Mesajlar

Hər bölmə üçün nəzərdə tutulmuş "Müəllimlər üçün qeydlər" yaş qrupu üçün əsas mesajları əhatə edir. Həmçinin çalışmaların hər biri də əsas mesaj və məqsədlərə malikdir. Bu əsas mesajları mütəmadi olaraq vurğulamağa çalışın.

European Bank
for Reconstruction and Development

east
Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

Yol Təhlükəsizliyi Tədris Paketi (davamı)

Aktiv Öyrənmə

Uşaqlar və yeniyetmələr ən yaxşı aktiv iştirak zamanı öyrənirlər. Bütün sessiyaları mümkün qədər interaktiv və praktik etməyə çalışın.

Real Həyat Təcrübəsi

Uşaqlar və yeniyetmələr üçün yollar, nəqliyyat və təhlükəsizlik davranışlarını birbaşa, canlı öyrənmək çox vacibdir. Çalışın ki, yol təhlükəsizliyi tədrisinizə hər zaman mütləq **açıq havada praktik məşğələləri** də daxil edəsiniz.

Leksikondan Anlayış

Uşaqların yol təhlükəsizliyini tam başa düşmələri və tədrisdə iştirakları üçün onlar bu sahədə istifadə edilən **müvafiq sözlər, terminologiya** ilə tanış olmalıdırlar. İstifadə etdiyiniz sözləri işlədiyiniz azyaşlıların başa düşdüyünə əmin olun. Bu azyaşlı uşaqlar üçün xüsusən vacib olsa da, bütün yaş qruplarına aiddir.

Müxtəliflik

Bu paket uşaqların təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə universal yol təhlükəsizliyi mesajları və davranışlarına uyğun olaraq tərtib edilib. Buna baxmayaraq sizin qrupunuzdakı uşaqların yollar və nəqliyyatla bağlı **müxtəlif təcrübələri** ola bilər və siz məşğələlərinizi bu təcrübələrə uyğunlaşdıraraq aparmalı ola bilərsiniz. Məsələn, bəzi uşaqlar maşın olmayan ailələrdən gələ bilər və ya onlar səki olmayan küçədə yaşaya bilərlər. Bundan əlavə, mərkəzdə və ucqar ərazilərdə yaşayan uşaqlar müxtəlif problemlərlə üzləşə bilərlər və onlarla aparılan sessiyalar fərqli vurğulara köklənməyi tələb edə bilər.

Həssaslıqlar

Qrup rəhbərləri hər zaman qrupda hansısa uşağın ailə üzvləri və ya dostları ilə bağlı ciddi yol-qəza hadisələri ilə üzləşib-üzləşmədiklərini yoxlamalıdır. Bu kimi hallara xüsusi həssaslıqla yanaşılmalıdır, uşaqların valideynlərinə və ya qəyyumlarına uşaqları məşğələlərə hazırlaşdırmaları üçün öncədən xəbərdarlıq etmək daha münasib ola bilər.

Valideynləri cəlb etmək/Qəyyumları

Uşaqların öyrədilməsi ilə bərabər, yol təhlükəsizliyi tədrislərinə valideynlərin dəvəti və iştirakı da vacibdir. Uşaqlar öz valideynlərinin davranışlarından təsirlənirlər. Bu paketə həm də valideynlərə uşaqların nə öyrəndiyini və valideynlərin öyrədilənləri necə möhkəmləndirə biləcəkləri ilə bağlı onlara göndərə biləcəyiniz məktub daxildir.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

6 yaşa qədər uşaqlar: Giriş qeydləri

Tədris paketinin bu bölməsi aşağıdakı əsas mesajları öyrədir:

Nəqliyyat təhlükəlidir və insanları zədələyə bilər.

Yanınızda böyüklər olmadan yola yaxınlaşmayın və hər zaman onların əlindən tutun.

Yolu keçməmişdən öncə Dayan, Bax və Dinlə.

Əlvən geyinin ki, sürücülər sizi görə bilsin.

Hər zaman təhlükəsizlik kəməri taxın.

Hər zaman maşına ehtiyatla minib-düşün.

Bu bölmə 6 yaşa qədər uşaqlar üçün təməl yol təhlükəsizliyi mesajlarını əhatə edir. Paket nəqliyyatın təhlükələrindən xəbərdarlığa, azyaşlıları problemlərlə tanış etməyə və irəli sürülən fikirləri öyrənmələrinə köməyə köklənib.

Azyaşlı uşaqlar üçün yollar, nəqliyyat və təhlükəsiz davranış haqqında canlı, birbaşa öyrənmək vacibdir. Bu bölmədəki məşğələlərdən birində uşaqların küçəyə çıxarılması nəzərdə tutulub. Yadda saxlayın ki, yaxşı planlaşdırma və daim yaxın nəzarət uşaqları nəqliyyatın hərəkətdə olduğu yollara yaxın apararkən həyati önəm kəsb edir.

Başlanğıc üçün

6 yaşa qədər olanlar üçün sessiya iki məşğələ və əsas məsələlərlə tanışlıq üçün bir təlimat vərəqəsi ilə başlayır.

MƏŞĞƏLƏ: “Gəlin Maşına Baxaq!” – uşaqları nəqliyyatın təhlükələri ilə tanış etmək üçün nəzərdə tutulmuş açıq hava məşğələsidir. Tapşırığa başlamamışdan əvvəl uşaqlarla qısa qrup müzakirəsi aparmaq, yol təhlükəsizliyi və nəqliyyatın təhlükələrinə baxacağınızı izah etmək lazımdır.

MƏŞĞƏLƏ: “Nəhəng Yol Xəritəsi Qur”: - uşaqlarda nəqliyyat təhlükələri haqqında biliklər formalaşdırmaq üçün nəzərdə tutulmuş əl işi məşğələsidir. Bu məşğələ yolların nəqliyyat, səkilərin piyadalar üçün nəzərdə tutulduğunu öyrətməlidir. Məşğələ ehtiyacınız olan materialları təmin etmək üçün önhazırlıq tələb edə bilər.

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: “Nəqliyyatdan Kənarda Oyna” - bu vərəqə uşaqların əvvəlki iki məşğələ zamanı öyrəndiklərini möhkəmləndirmələri üçün istifadəsi nəzərdə tutulmuş rəngləmə kağızıdır.

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

6 yaşa qədər olanlar: - Giriş qeydləri

Hər zaman Əl-Ələ Tut:

Növbəti iki çalışma uşaqlara yol kənarında olarkən həmişə böyüklərin əlindən tutmalı olduqlarını öyrədir. Bu sadə, amma vacib mesajdır. 8 yaşdan az olan uşaqların məsafə və ya sürəti aydın təyin etmək qabiliyyətləri yoxdur, buna görə də yolu heç vaxt böyüklərsiz keçməmək lazım olduğunu anlamaları vacibdir.

MƏŞĞƏLƏ: ‘Əl Çap Edilmiş Plakat’ – uşaqların hər birinin iştirakı ilə mesajı mənimsəmələri, həmçinin onlara əldən tutmağın vacibliyini göstərəcək və xatırladacaq əyləncəli rəngli plakat hazırlayacaqları əl işi məşğələsidir.

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: “Həmişə Əl-Ələ Tut” – bu, mesajın mənimsənilməsini möhkəmləndirmək üçün nəzərdə tutulmuş rəngləmə kağızıdır.

Dayan, Bax və Dinlə

Baxmayaraq ki, bu yaş qrupundakı uşaqlar heç vaxt yolu tək keçməməlidirlər, lakin onları yol təhlükəsizliyi qaydaları ilə tanış etmək üçün çox tez deyil. Növbəti bir neçə çalışma “Dayan, Bax və Dinlə” konsepti ilə tanış edir.

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: “Dayan, Bax və Dinlə” - yol keçmək üçün beş mərhələni sadə və aydın formada göstərən məlumat vərəqəsidir. Bu vərəqə konseptin uşaqlara ilkin izahı zamanı təlimçilərin istifadəsi üçün tərtib olunub.

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: “Yol Keçmək” – bu “Dayan, Bax və Dinlə” rəngləmə kağızı mesajı möhkəmləndirmək üçün istifadə edilə bilər.

MƏŞĞƏLƏ: “Dayan, Bax və Dinlə” Oyunu – uşaqlara əsas müddəaları yadda saxlamağa kömək edəcək interaktiv oyundur.

Əlvan ol

Növbəti iki məşğələ uşaqlara zəif işıqda, tutqun havada daha rahat görülmələri üçün əlvan geyimlərin vacibliyini öyrətməyə kömək üçün nəzərdə tutulub.

MƏŞĞƏLƏ: “Düzgün olan Əlvan” - uşaqların bu məsələ ilə tanış olmaları üçün oxuyacaqları hekayədir. Davamındakı suallar görülmə ilə bağlı nizamlı müzakirə aparmaq üçün sizə kömək edəcək.

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: “Məni Əlvan Rənglə” - bu mesajı möhkəmləndirmək üçün nəzərdə tutulan rəngləmə çalışmasıdır.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

6 yaşa qədər olanlar – Giriş qeydləri

Həmişə Təhlükəsizlik Kəməri Tax

Növbəti iki çalışma uşaqlara təhlükəsizlik kəməridən istifadənin vacibliyini öyrətməyə kömək üçün nəzərdə tutulub. Başlamamışdan əvvəl uşaqlara təhlükəsizlik kəmərlərinin onları necə qoruduğundan və maşındakı təhlükəsizliklərini necə dəstəklədiyi barədə danışmalısınız.

MƏŞĞƏLƏ: “Oyuncaq Ayının Səyahəti” -təhlükəsizlik kəməri taxmağın əhəmiyyətini uşaqlara izah etmək üçün nəzərdə tutulmuş oxu hekayəsidir. Davamındakı çalışmaları sizə bu mövzu ilə bağlı düzgün qurulmuş müzakirə aparmağa imkan verəcək.

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: “Həmişə Təhlükəsizlik Kəməri Tax” – mesajı möhkəmləndirmək üçün nəzərdə tutulmuş “Nöqtələri birləşdirin” tapmaca çalışmasıdır.

Maşına təhlükəsiz minib-düşmək

MƏŞĞƏLƏ: “Maşına Minmək və Maşından Düşmək” – Uşaqlara hər zaman maşının ən təhlükəsiz, hərəkət yolundan ən uzaq, səkiyə ən yaxın tərəfindən düşmələrini öyrətmək üçün nəzərdə tutulmuş səhnəcik məşğələsidir. Bunun üçün sizə stullardan maşın düzəltmək, təbaşir və ya lentlə səki zolağını çəkmək lazımdır. Çalışın ki, uşaqların hamısına növbə çatsın, çünki aktiv öyrənmə mesajın daha effektiv çatımını gücləndirir.

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: “Maşına Təhlükəsiz Minib-Düşmək” - səhnəcik məşğələsinin verdiyi mesajı möhkəmləndirmək üçün tərtib edilmiş rəsm çəkmə məşğələsidir.

Əsas mesajları mütəmadi olaraq vurğulamağı və sessiyaları mümkün qədər interaktiv etməyi unutmayın.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

MƏŞĞƏLƏ: Gəlin Maşına baxaq!¹

Müəllimlər üçün qeyd: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup rəhbərləri üçündür və uşaqlara verilmək üçün tərtib edilməyib.

Tələb olan müddət: Qrupdakı uşaqların sayından asılı olaraq 45 dəqiqəyə qədər.

Əsas mesajlar: Nəqliyyat təhlükəlidir və insanlara xəsarət yetirə bilər. Yanınızda böyüklər olmadan heç vaxt yola yaxınlaşmayın və hər zaman onların əlindən tutun.

Məqsəd: Uşaqları nəqliyyatın riskləri və necə təhlükəsiz qala biləcəkləri ilə tanış etmək.

Bu məşğələ üçün qrup rəhbəri hərəkət olmayan təhlükəsiz yolda bir maşın park etməlidir. Maşın aktiv hərəkət yolundan uzaq, uşaqların təhlükəsiz yaxınlaşa biləcəyi yerdə park edilmiş olmalıdır. Maşın düz yerdə, əl tormozu çəkilməmiş və mühərriki söndürülmüş vəziyyətdə olmalıdır.

Qrup rəhbəri maşınlardan hətta onlar hərəkətsiz olduğu düşünüləndə belə kifayət qədər uzaq dayanmağın vacibliyini izah etməlidir.

Uşaqların hər birini növbə ilə əllərindən tutaraq maşına yaxınlaşdırmalıdır. Uşaqlardan əvvəlcə maşına, sonra öz qarınlarına toxunmağı xahiş etməlidir. Hansı bərkdir? Hansı yumşaqdır? Maşınların necə möhkəm olduğunu və onları vursalar, necə zədələyə biləcəklərini izah edin. Siz yumşaqsiniz və asanlıqla zədələyə bilərsiniz.

Uşaqlara təkəri göstərin. Diqqətlərini necə böyük və ağır olduğuna yönəldin. Onların çox sürətlə fırlandığını izah edin.

Uşaqlara maşınların və digər nəqliyyat vasitələrinin oyuncaq olmadığını öyrədin. Onlar təhlükəlidir.

Onlara hərəkət yolundan uzaq dayanmağı və yola yalnız böyüklərin əlindən tutaraq yaxınlaşmalı olduqlarını xatırladın.

¹ Bu material "Breyk" yol təhlükəsizliyi xeyriyyə fondu tərəfindən ilkin olaraq nəşr edilib və yenidən nəşr üçün icazələrinə görə onlara minnətdarıq.. <http://www.brake.org.uk>

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

MƏŞĞƏLƏ: Nəhəng Yol Xəritəsi Qurun²

Müəllimlər üçün qeyd: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup rəhbərləri üçündür və uşaqlara verilmək üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət: 1 saata qədər

Əsas mesajlar: Nəqliyyat təhlükəlidir və insanları zədələyə bilər. Heç vaxt böyüklərsiz yola yaxınlaşmayın və hər zaman onların əlindən tutun.

Məqsəd: Bu uşaqları yol təhlükəsizliyini müzakirəyə həvəsləndirmək və yolların nəqliyyat, səkilərin piyadalar üçün olduğunu anlamaqları üçün nəzərdə tutulmuş kreativ məşğələdir.

Bu məşğələ uşaqları bir-birinə yapışdırılmış rəngli kağızlardan yolların və səkilərin nəhəng xəritəsini düzəltməyə səsləyir.

Məşğələdən əvvəl və ya məşğələ vaxtı üzərində yolların və səkilərin aydın işarələndiyi böyük arxa fon kağızı düzəldin. Park, məktəb kimi öz ərazinizin ətrafındakı detalları da əlavə edə bilərsiniz. Əgər ərazinizdəki bütün yolların səkisi yoxdursa, çalışın ki, fon kağızın üzərində yerli şəraiti tam nəzərə alın və uşaqlara təhlükəsizliklərini necə qoruya biləcəklərini izah edin. Uşaqlara piyadalar üçün nəzərdə tutulmuş səki olmadığı hallarda yolların uzaq kənarı ilə getməyin vacibliyini izah edin.

Uşaqlara köhnə jurnallardan nəqliyyat vasitələrinin, insanların, itlərin və uşaq arabalarının şəkillərini kəsməyə kömək edin.(Əgər sizdə jurnallar yoxdursa, əvvəlcədən internetdən şəkilləri çap edə bilərsiniz).

Uşaqlardan şəkilləri nəhəng xəritədə müvafiq yerlərə yapışdırmağı xahiş edin. Başqa sözlə, minik vasitələri yolda, insanlar səkidə və ya nəqliyyatdan uzaq, təhlükəsiz yerlərdə və s.

Uşaqlar şəkilləri yapışdırarkən “yol”, “nəqliyyat”, “səki”, “piyada” və “Böyüklərin əlindən tutmaq” kimi açar sözlər və ifadələrdən istifadə etməklə onlara yollarda təhlükəsiz qalmaq barədə danışın.

Nəhəng yol xəritənizi bitirdikdən sonra yol təhlükəsizliyinin göstərilməsi üsullarından biri kimi onu divara asın. Sessiyanın sonunda uşaqlardan xəritəni valideynlərinə/qəyyumlarına göstərməyi xahiş edin.

²Bu material ilkin olaraq yol təhlükəsizliyi xeyriyyə fondu “Breyk” tərəfindən nəşr edilib və yenidən nəşrə verdikləri icazəyə görə minnətdarıq.<http://www.brake.org.uk>

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

Təlimat Vərəqəsi: Yoldan kənarında oyun üçün rəngləmə kağızı

Aşağıdakı rəsmi rəngləyin. Hər zaman maşın yolundan kənarında oynamalı olduğunuzu yaddan çıxarmayın.

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

MƏŞĞƏLƏ: ƏL Çap Edilmiş Plakat

Müəllimlər üçün qeyd: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup rəhbərləri üçündür və uşaqlara verilmək üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət: 30 dəqiqə.

Əsas mesajlar: Heç vaxt böyüklərsiz yola yaxınlaşmayın və hər zaman onların əlindən tutun.

Məqsəd: Uşaqlara heç vaxt böyüklərsiz yol keçməməli olduqlarını və yol yaxınlığında hər zaman böyüklərin əlindən tutmalı olduqlarını öyrətmək.

Bu məşğələ yol yaxınlığında və yolu keçərkən böyüklərin əlindən tutmağın vacibliyini uşaqlara vurğulamaq məqsədi ilə uşaqların əllərinin böyük çap görüntüsünü hazırlamağı nəzərdə tutan qrup məşğələsidir.

Hər bir uşağın kağız üzərində əl rəsmini çap etməyini təmin edin. Onlar bunu əllərini əvvəlcə rəngə batıraraq daha sonra kağızın üzərinə yerləşdirməklə və ya əllərini kağızın üzərinə qoyub onun ətrafında əl çəkib daha sonra rəngləməklə edə bilərlər.

Uşaqlara kağız üzərindəki əl rəsmlərini kəsməyə kömək edin və plakat hazırlamaq üçün bu əlləri böyük bir kağız parçasının üzərinə düzün.

Plakata "Evə gedirsən? Əl-ələ tut!" və ya "Böyüklərin əlindən tutun və Təhlükəsiz Qalın" kimi başlıq qoyun.

Əgər mümkündürsə, bu plakata uşaqların və valideynlərin mütəmadi görə biləcəkləri bir yere asın.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

Təlimat Vərəqəsi: Hər zaman əl-ələ tutun:

Aşağıdakı rəsmi rəngləyin. Yol yaxınlığında olarkən hər zaman böyüklərin əlindən tutmalı olduğunuzu yaddan çıxarmayın.

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

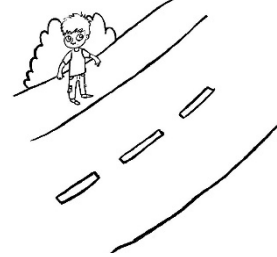

FIA FOUNDATION

Təlimat Vərəqəsi: Dayan, Bax və Dinlə

Yolu keçmək üçün ən təhlükəsiz hissəni tapın
Bütün istiqamətləri görə biləcəyiniz və sürücülərin də sizi görə biləcəyi bir yer seçin. Heç vaxt yolu əyilərə keçməyin.

Dayan

Səkidən çıxmadan dayanın. Nəqliyyatın hərəkət yoluna çox yaxınlaşmayın.

Bax

Hərəkət istiqamətlərinə ətraflı baxmaq üçün özünü xeyli vaxt verin.

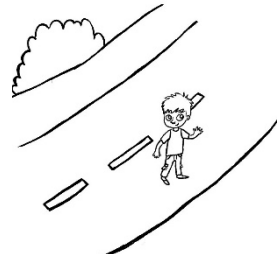

Dinlə

Diqqətlə dinləyin, bəzən siz nəqliyyatın hərəkətini görməkdən daha tez eşidə bilərsiniz.

Təhlükəsiz olduqda keç

Yolu yalnız arada xeyli məsafə və kifayət qədər vaxt olduğu təhlükəsiz zamanda keçin.
Keçərkən baxmağa və dinləməyə davam edin.

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

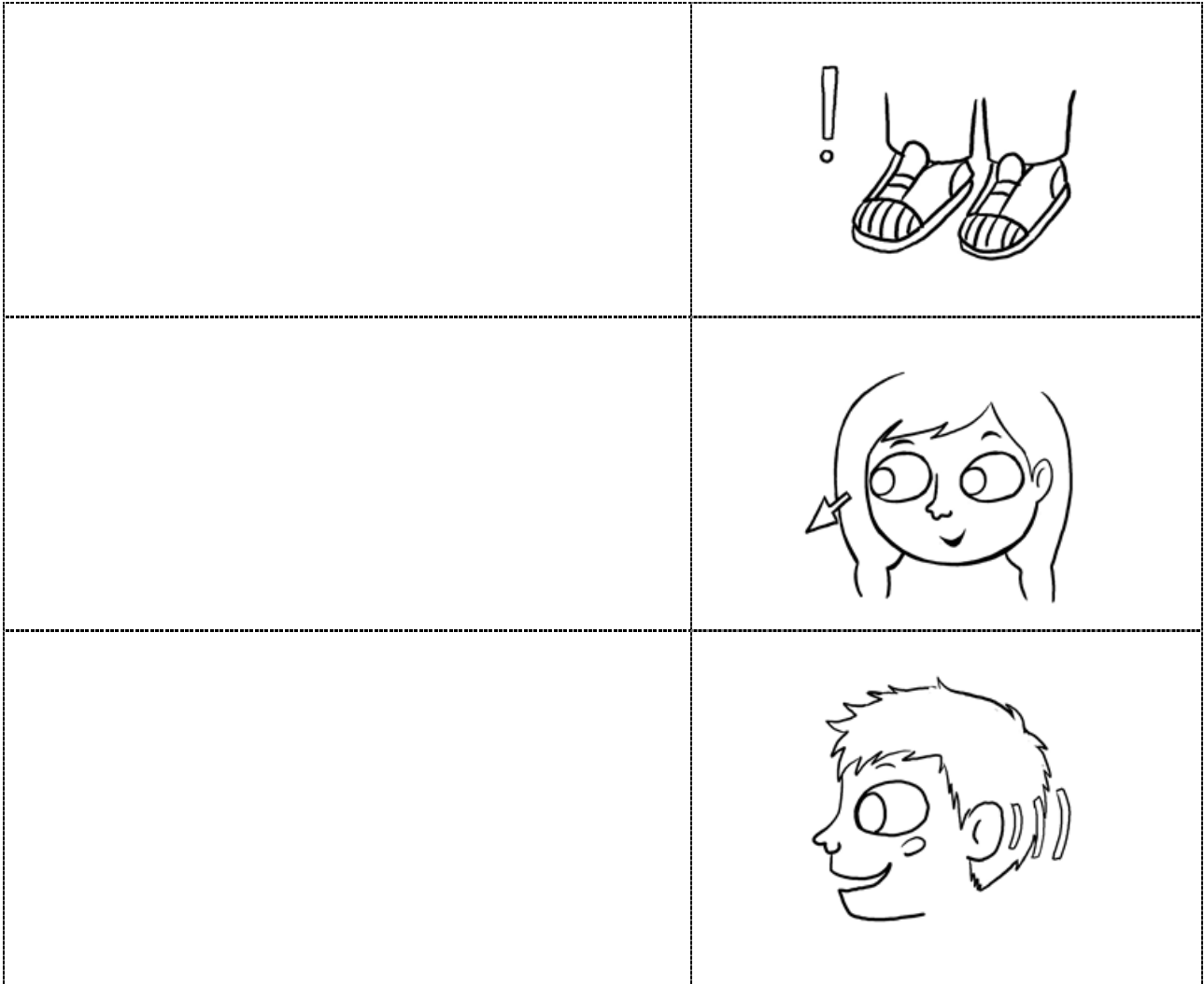
PAKETİ

- 6

Təlimat Vərəqəsi: Yolu keçmək

Yolu keçməmişdən əvvəl həmişə Dayan, Bax və Dinlə. Aşağıdakı rəsmləri rəngləyin.

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

MƏŞĞƏLƏ: Dayan, Bax və Dinlə oyunu

Müəllimlər üçün qeyd: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup rəhbəri üçündür və uşaqlara verilməsi üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət: 30 dəqiqə.

Əsas mesaj: Yolu keçmədən öncə Dayan, Bax və Dinlə

Məqsəd: “Dayan, Bax və Dinlə” mesajını uşaqlara çatdırmaqdır.

Uşaqlara yolu keçərkən üzləşə biləcəkləri təhlükələr barədə danışın. Onlara yolu keçmədən öncə mütləq yanlarındakı böyüklərin əllərindən tutmalı və yoldakı hərəkəti müəyyənləşdirmək üçün “Dayan, Bax və Dinlə” üsulundan istifadə etməli olduqlarını izah edin.

Onları mesajı başa düşdükdən sonra artıq “Dayan, Bax və Dinlə” oyununun qaydalarını izah edə bilərsiniz.

Təlimatlar

Uşaqlar otaq ətrafında musiqi altında rəqs etməlidirlər. Bir müddətdən sonra musiqini dayandırın və onları hərəkətə səsləyin – uşaqlar uyğun trayektoriya üzrə hərəkət etməlidirlər. Əsas hədəf axıra qalmamaqdır. Lakin ən axırncı olan üçün hər hansı bir cəza nəzərdə tutulmayıb.

Hərəkətlər:

Əl-ələ tutmaq: Hər bir uşaq ən yaxınındakı yoldaşının əlini tutmalıdır.

Dayan: Uşaqlar yerlərində dayanmağa davam etməlidir.

Bax: Uşaqlar əllərini alınlarına qoymalıdırlar (sanki gözlərini günəş işığından qoruyaraq daha yaxşı görməyə çalışırlarmış kimi) və bütün istiqamətlərdə ətraflarına baxmalıdırlar.

Dinlə: Uşaqlar tam sakit olmalı və diqqətlə dinləyirləmiş kimi əllərini qulaqlarının arxasına söykəməlidirlər.

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

- 6

MƏŞĞƏLƏ: Hekayə vaxtı: “Düzgün olan Əlvan”³

Müəllimlər üçün qeyd: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup rəhbəri üçündür və uşaqlara verilməsi üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət: 30 dəqiqə

Əsas mesaj: Əlvan geyinin – sürücülər sizi görə bilsinlər.

Məqsəd: Hekayəni uşaqlara oxuyun və arxasındakı çalışmalarla hekayədə qaldırılan məsələləri müzakirə edin.

Aydanın dostugilin evində olan partidən bir gün əvvəl idi.

Aydan həyacanlı idi. “Ata, mən təzə, qara rəngli parti paltarımı geyinə bilərəm?”-Aydan soruşdu. “Bəs biz ora piyada gedə bilərik?”

“Yaxşı, sən artıq 4 yaşındasan, məcə, olar” –dedi atası. “Ora çox uzaq deyil, yolun aşağısındadır”.

“Yuppi”- Aydan fırlandı. O, yeni paltarını çox sevmişdi.

Növbəti axşam parti axşamı idi. O, öz yeni qara donunu və qara ayaqqabılarını geyindi.

“Sən çox gözəl görünürsən”, -atası gülümsəyərək dedi, - “Amma sən işıq əksetdirici bazubəndini (qolbağını) taxmalısən”

O, iki ağ rəngli lenti uzatdı. “Amma bu mənim görünüşümü pozacaq”,-Aydan üzünü çevirərək dedi. “Bunlar gözəl deyil, amma bu səni təhlükəsiz saxlayacaq”,- ata dedi: “Bu lentlər sürücülərə gecə qaranlıqda səni görməyə kömək edir”.

Ata öz lentlərini taxdı,Aydan da. Amma o onları yox etmək istəyərdi. Bayır çox soyuq və qaranlıq idi.Aydan sevincli idi, lakin atasının əllərindən tutmuşdu.

Aydan qabaqda bəzi uşaq gülüşləri eşitdi.Qaranlıqda onları görmək çətin idi, amma səslərindən dostları Samir və Vasifə oxşayırdılar. Sonra onları gördü. Gözəl şalvarlar və tünd gödəkçələr geyinmişdilər.Aydan onları çağırırdı və onlar səkidə onu gözləməyə başladılar.

Qəflətən ata qışqırdı, “Özünüzü gözləyin!”

Maşın hərəkət yolundan dönüb düz Samirlə Vasifin üstünə gəlirdi. Anaları tam vaxtında gördü və oğlanları yoldan kənara dartdı.

³Bu material ilkin olaraq Birləşmiş Krallıq Nəqliyyat Departamentinin “Düşün!” kampaniyası tərəfindən nəşr edilib və yenidən nəşrə verdikləri icazəyə görə onlara minnətdarıq.<http://think.direct.gov.uk>

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

Maşının sürücüsü dayandı və pəncərələri endirdi. Uşaqların anası , -“Az qala bizi vurmuşdunuz”-dedi. Səsi əsəbi və qorxmuş gəlirdi.

MƏŞĞƏLƏ: Hekayə Vaxtı: Düzgün olan əlvan: (Davamı)

Sürücü “Bağışlayın, sadəcə sizi görmədim”-dedi,- “Hamınız qara geyinmisiniz” .

Aydan atasına baxdı və onların hamısı sakitcə partiye yollandılar.

Növbəti gün baxça günü idi.Aydan özünün ən əlvan geyimlərini və üstündə parlaq sarı zolağı olan gödəkçəsini geyindi.

Atası onu görəndə - “Sən çox rənglisən” dedi.

Aydan - “İstədim ki, biz baxçaya gedərkən sürücülər məni görə bilsinlər”- dedi.

‘Ağıllı qızım’-ata dedi. “Gündüz, ya da gecə, doğru olandır əlvan”

Davametdirici Məşğələlər:

Hekayəni uşaqlara oxuduqdan sonra aşağıdakı sualları müzakirə edin:

- Aydan nə üçün qara geyinmişdi?
- O hara gedirdi?
- Vasif və Samirə nə olmuşdu?
- Niyə az qala maşın onları vurmuşdu?
- Növbəti gün Aydan nə üçün əlvan rəngli paltarlarını geyinmişdi?

Uşaqlarla onların həmin gün geyindikləri paltarlarla bağlı danışın. Kim əlvan geyimdədir? Kim tünd geyimlərdədir?

Onlarla yola, nəqliyyat hərəkətinə yaxın yerlərdə əlvan geyimlərin onları necə qoruduğunu, sürücülərin onları görməsinə necə kömək etdiyi barədə danışın. Hansı uşağı görmək sürücülər üçün ən asandır?

Sürücülər üçün balaca uşaqları görməyin bəzən hətta gündüz də, xüsusilə tutqun havalarda çox çətin olduğunu vurğulayın.

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

Təlimat Vərəqəsi: Məni əlvan rənglə

Sürücülərin onların rahat görməsi üçün uşaqları əlvan geyimdə rəngləyin.

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

Y O L

T Ə H L Ü K Ə S İ Z L İ Y İ

T Ə D R İ S

P A K E T İ

- 6

MƏŞĞƏLƏ: Hekayə vaxtı: - Oyuncaq ayının səyahəti⁴

Müəllimlər üçün qeyd: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup rəhbəri üçündür və uşaqlara verilməsi üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət: 30 dəqiqə

Əsas mesaj: Təhlükəsizlik kəməri hər zaman taxın.

Məqsəd: Hekayəni uşaqlara oxuyun və arxasındakı çalışmalarla hekayədə qaldırılan məsələləri müzakirə edin.

“Rauf, gəl, nənəgilə gedirik” – ana dedi.

Rauf -“Mənim oyuncaq ayımda gələ biləmi?”- soruşdu və balaca, köhnəlmiş ayı oyuncağını götürdü.

“Yaxşı, amma onunla ehtiyatlı ol, o çox köhnə oyuncaqdır” – ana dedi.

Rauf sevindi.Oyuncaq ayı onun sevimlisi idi.Rauf maşının arxa oturacağına dırmaşdı.

“Gəl, kəməri bağlayım”-ata dedi.

Rauf dodağını büzdü, “Mən kəmərləri sevmirəm” dedi. Atası ona fikir vermədən Raufun kəməri bağladı.

Rauf qaşqabaqlı görünürdü. O, oyuncaq ayısını arxa oturacaqlardan birinə, öz yanına qoydu. “Axmaq kəmə” deyərək yolboyu donquldandı.

Birdən, bir it yola, düz maşının önünə qaçdı. Anası qüvvətlə əyləci sıxdı və Rauf qəflətən şiddətlə önə doğru itələndiyini hiss etdi. Maşın dayandı.

“Rauf, yaxşısan?” - ata soruşdu

Rauf qorxmışdu, -“deyəsen”. O, özünü sarsılmış hiss edirdi.

‘Şükür Allaha, iti vurmadıq’- ana dedi.

‘Bəs oyuncaq ayı hanı?’ –Rauf soruşdu. Onun ayısı arxa oturacaqda deyildi.

“Budur, buradadır”-ata dedi, “Biz dayananda maşın onu önə tullayıb”

Ata oyuncaq ayını ön tərəfdə, ayağının altından götürmək üçün əyildi.

“Ah, əzizim” –ana dedi.

⁴Bu material ilkin olaraq Birləşmiş Krallıq Nəqliyyat Departamentinin “Düşün!” kampaniyası tərəfindən nəşr edilmişdi və yenidən nəşr üçün verdikləri icazəyə görə onlara minnətdarlıq.<http://think.direct.gov.uk>

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

MƏŞĞƏLƏ: Hekayə vaxtı: - Oyuncaq Ayının Səyahəti(davamı)

“Nə olub?” - Rauf ona tərəf boylandı.

Oyuncaq ayı yaxşı görünmürdü. Onun qarnındaki tikişlər sökülmüş, içinə doldurulanlar oradan çıxmışdı. Rauf kövrəldi.

“Yəqin, sürət ötürücüsünə dəyib” –ana dedi, “narahat olma, biz onu bərkidib düzəldərik”.

Rauf yazıq oyuncaq ayını qucaqladı. “Şadam ki, bu mənim başıma gəlmədi”- o kəmərinə düşünərək dedi.

Ana və ata dərindən nəfəs aldılar. Rauf oyuncaq ayını qucağına sıxdı.

Davametdirici çalışmalar:

Hekayə barədə danışın və aşağıdakı sualları müzakirə edin:

- Oyuncaq ayının başına nə gəldi?
- Onun içi nə üçün çölə çıxdı?
- Maşın qəflətən dayananda Rauf zədələndimi? Onu nə salamat saxladı?
- Biz bu hekayədən nə öyrənə bilərik? Nəticə çıxara bilərik?

European Bank
for Reconstruction and Development

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

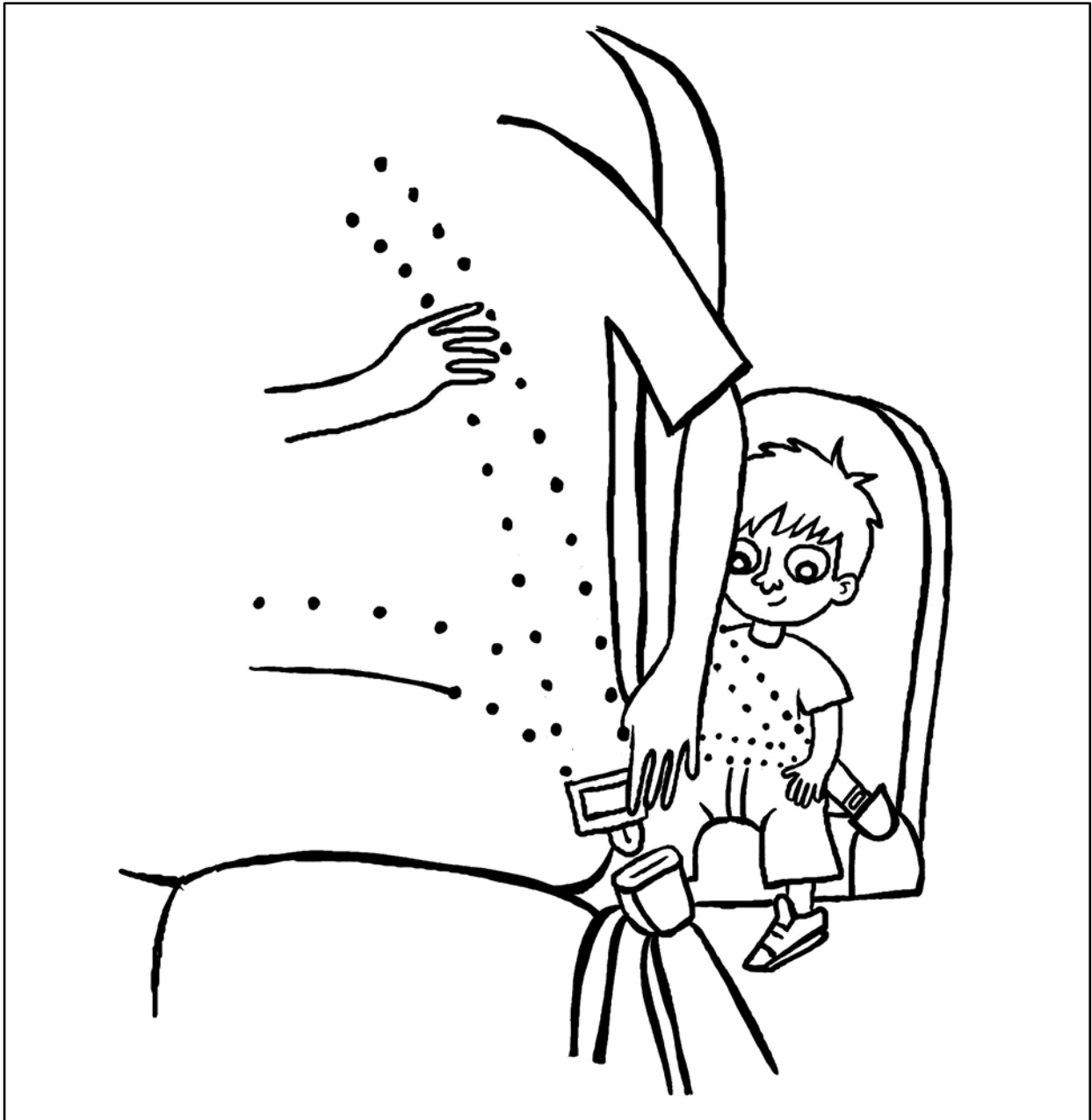
PAKETİ

- 6

TƏLİMAT VƏRƏQƏSİ: Hər zaman təhlükəsizlik kəmərinə taxın

Nöqtələri birləşdirərək sürücü və uşağa təhlükəsizlik kəmərlərini taxmağa kömək edin.

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

PAKETİ

- 6

MƏŞĞƏLƏ: Maşına minib-düşmək

Müəllimlər üçün qeyd: Bu müəllimlərin rəhbərliyində keçirilməli olan məşğələdir. Qeydlər qrup rəhbəri üçündür və uşaqlara verilməsi üçün tərtib edilməyib.

Tələb olunan müddət: 20 dəqiqə

Əsas mesaj: Təhlükəsizlik kəməri hər zaman taxın.

Məqsəd: Bu məşğələ uşaqlara maşına səki tərəfdən, hərəkət yoluna uzaq tərəfdən minib-düşməyi öyrədir.

Uşaqlara maşına minərkən və maşından düşərkən yarana biləcək təhlükələri və nə üçün heç vaxt yol tərəfdən olan qapıdan düşməməyi, yalnız hərəkət yolundan uzaqdakı qapını açmalı olduqlarını izah edin.

Onlarla onların maşına minib-düşmək təcrübələri barədə danışın.

Səhnələşdirmək

Bu səhnəcikdən uşaqların maşına təhlükəsiz minib-düşmələrini məşq etmələrinə kömək üçün istifadə edin.

İki stulu yan-yanə və iki stulu onların arxasına, sanki maşının oturacaqları kimi qoyun. Lent, təbaşir və ya hər hansı markerdən istifadə etməklə döşəmədə səki çəkin.

Uşaqları maşında sənişin kimi oturdun. Uşaqlara maşından düşməyi məşq etdirin, onların hər zaman səki tərəfdən düşdüklərinə əmin olun.

Bu məşğələdən, həmçinin digər vacib məsələlər barədə danışmaq üçün istifadə edə bilərsiniz, məsələn:

- Təhlükəsizlik kəməri taxmağın əhəmiyyəti
- Səkidə dayanmaq
- Maşından düşdükdən sonra böyükləri gözləmək.
- Yolda həmişə böyüklərin əlindən tutmaq.
- Maşından düşdükdən sonra sürücülərin onları rahat görməsi üçün əlvan geyimlər geyinmək.

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION

YOL

TƏHLÜKƏSİZLİYİ

TƏDRİS

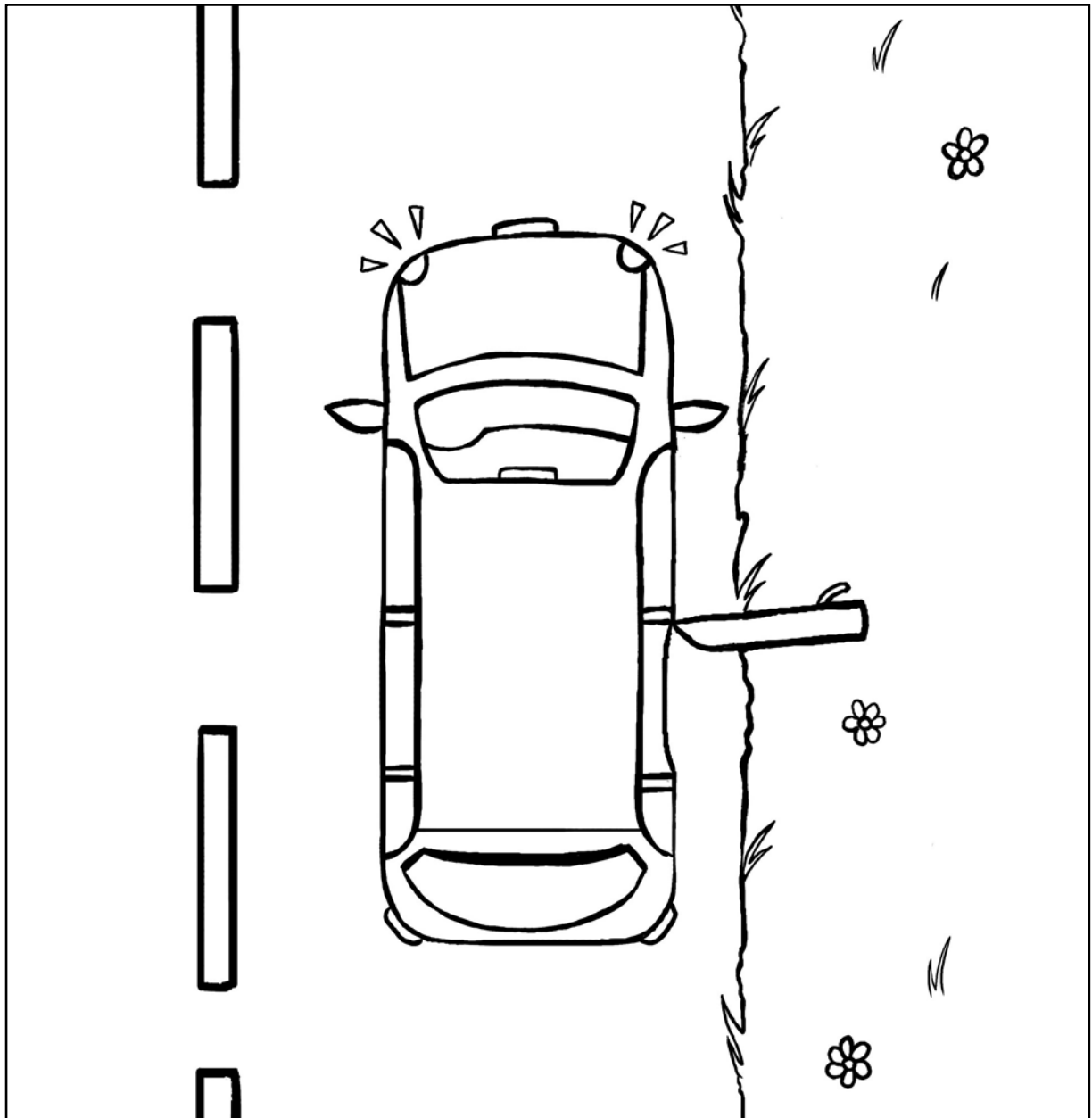
PAKETİ

- 6

Təlimat Vərəqələri: Maşına təhlükəsiz qaydada minib- düşmək

Maşından hər zaman ən təhlükəsiz hissədən, hərəkət olan yola ən uzaq hissədən düşün. Özünüzü maşının təhlükəsiz qapısından enerkən təsvir edin. (rəsm çəkin)

European Bank
for Reconstruction and Development

east

Eastern Alliance for Safe
and Sustainable Transport

FIA FOUNDATION